№ 230 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 9 — 1899 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 9 № 230

ՔՍԱՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻԿԱՑ 1900 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

ՄՇԱԿ

(28-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

«ՄՇԱԿԸ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՆՈՐ ՊՐՕԳՐԱՄՄՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ և տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն և ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ ամսվանը՝ 7 ր., վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. և մի ամսվանը՝ 1 րուբլի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի:

«ՄՇԱԿԻՆ» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարյատինսկայա և Բարօնսկայա փողոցների անկիւն):

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար, և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւններ ընդունվում են բոլոր լեզուներով:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղցած մանուկներ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Միջագետքի երկաթուղին. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Պարսկաստանի քրդերը.

ՔԱՂՑԱԾ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ

Հասարակութիւնը սարսափ կը զգար, եթէ նա ճիշտ գաղափար ունենար այն խղճալի դրութեան մասին, որի մէջ գտնվում է մեր քաղաքների մանուկների մի խոշոր մասի սնունդը: Ժողովրդական դպրոցներ յաճախող մանուկներն իսկ շատ անգամ զրկված են լինում փոքր ի շատէ բաւարար սնունդից և յաճախ անկարող են լինում իրանց կրթութեան մէջ առաջադէմ լինել օժերի սպառումից: Անգլիայի մայրաքաղաքում նորերս մի փորձ արին տեղեկութիւններ ժողովելու այն մանուկների մասին, որոնք վատ սնունդ են ստանում և քաղցած են մնում: Ուսումնասիրութիւնը ցոյց տուեց, որ մօտ 55,000 մանուկ գտնվում են վերին աստիճանի կարօտ վիճակի մէջ, օրերով մնում են քաղցած և յաճախ ենթարկվում են հիւանդութիւնների, որոնց պատճառը գլխաւորապէս սնունդի պակասութիւնն է:

Նոյն տեսակ ուսումնասիրութիւնը, եթէ կատարվէր մեր քաղաքներում՝ կը տար շատ անմխիթարական հետևանքներ: Նոյնիսկ հարևանցի դիտողութիւնները. ցոյց են տալիս, որ մեր ազգաբնակութեան աղքատ դասակարգի զաւակները շատ անբաւարար սնունդ են ստանում, իսկ որբ և անտէր մնացած երեխաների ամբողջ խմբեր թափառում են փողոցներում՝ մի կտոր հաց գտնելու յոյսով: Այն մանուկները, որ յաճախում են դպրոց՝ անկարող են առանց կանոնաւոր սնունդի ժամերով դասեր պատրաստել և անհրաժեշտ ուշադրութեամբ ուսուցիչների առանդածները լսել: Բժշկական մի քանի դիտողութիւններ, որ կատարված են Թիֆլիսի մի քանի դպրոցներում, օրինակ, Ներսիսեան դպրոցում և ուրիշ տարրական ուսումնարաններում՝ արդէն արձանագրել են դպրոցական մանուկների անբաւարար սննդառութիւնը:

Անկարելի է առանց լուրջ ուշադրութեան թողնել մեր մանուկների այդ մասի թշուառ կացութիւնը: Մատաղ սերունդը, որ մեր ապագայի յոյսն է, իրաւունք ունի մեզնից պահանջելու, որ մենք նրան ազատենք քաղցածութեան և խիստ կարօտութեան ճանկերից և ապահովենք նրա կազմուածքի կանոնաւոր ֆիզիքական զարգացումը:

Ճիշտ է, մեր քաղաքներում սկսել են հիմնվել «մանուկների հոգատարութեան ընկերութիւններ», բայց այդ ընկերութիւնները դեռ շատ քիչ են գործել և դեռ բոլորը չեն մշակել նպատակայարմար գործունէութեան ծրագիր: Մինչդեռ խնդիրը շատ լուրջ և կարևոր մի խնդիր է, որ անկարելի է մոռացութեան տալ: Իւրաքանչիւր տարի այս կամ այն ձևով զոհեր են կրում մեր փոքրիկ սերնդի ներկայացուցիչներից շատերը այն անհոգութեան պատճառով, որ տիրում է հասարակութեան մէջ իր մանուկների վիճակի վերաբերութեամբ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Ամուսնական օրէնքները վաղուց պահանջում են բարեփոխութիւններ: Ապահարզանի բարդ ու կնճռոտ հարցը, ինչպէս յայտնի է՝ բաւարար լուծում չէ ստանում և այդ պատճառով ընտանեկան կեանքի մէջ բազմատեսակ երևոյթներ են առաջացել, և օրէնսդրութիւնը այլ ևս անկարելի է համարում անտես անել նրանց: Այսպէս, վաղուց գոյութիւն ունի ամուսինների առանձին-առանձին ապրելը: Երբ երկու լծակիցների մէջ չը կայ սէր, համերաշխութիւն, փոխադարձ յարգանք՝ այն ժամանակ ընտանեկան յարկը չէ կարողանում ծածկել այդ ամուսնական դժոխքը, և կին ու տղամարդ բաժանվում են միմեանցից, ապրում են միմեանցից հեռու. բայց նրանց ամուսնութիւնը լուծված չէ համարվում, նրանք օրէնքի առաջ շարունակում են մնալ օրինաւոր ամուսիններ, թէև իրապէս չը կայ ամուսնութիւն: Օրէնքը չէր թոյլատրում ամուսիններին հեռանալ միմեանցից, և դատաստանական գործավարութեան մէջ շատ և շատ են դէպքեր, երբ ամուսիններից մէկը դիմում է դատարանին, խնդրելով որ հեռացած ամուսնին հարկադրեն կատարել օրէնքի այն յօդուածը, որը պարտաւորեցնում է ամուսիններին միասին ապրել: Եթէ չը լինի էլ այդ հանգամանքը, եթէ հեռացած ամուսինները միանգամից գոհ էլ լինեն իրանց դրութիւնից՝ կեանքը, այսու ամենայնիւ, իր պահանջներն է առաջ տանում և հարկադրում է որ այդպիսի՝ ապօրէն համարվող կեցութիւնը կանոնաւորվի, յայտնի իրաւաբանական դիրք ընդունէ: Եւ իրաւ, գործնական կեանքը մի շարք իրաւաբանական հարցեր է առաջացնում. եթէ ամուսինները երեխաներ ունեն, ինչպէս պիտի վարվեն, երբ միմեանցից հեռանում են. ինչպէս պիտի լինի, եթէ կինը, որ չէ ուզում իր ամուսնու հետ ապրել՝ կեանքի միջոցներ չունի և այլն: Այժմ ռուսաց օրէնսդրութիւնը ձեռք է առել այդ հարցերը և փորձում է բաւարար լուծում տալ նրանց: «Вѣстникъ Права» ամսագիրը բերում է ամուսինների առանձին ապրելու հարցի պատմութիւնը և ընդգծում է մի շատ նշանաւոր հանգամանք: Ամեն տեղ—և մենք, հայերս, բացառութիւն չենք կազմում—այն միանգամայն սխալ համոզմունքն է տիրում, որ թոյլատրել մի բան՝ նշանակում է ամենքին հարկադրել կատարել այդ բանը. որ կեանքի պահանջներից ծնված մի հարց բարեկարգելը նշանակում է բարքերի ապականութիւն տարածել:

Տիրում էր համոզմունք,—ասում է ամսագիրը—որ բաւական է բարձր ձայնով յայտարարել, թէ ամուսինները կարող են և միմեանցից առանձին ապրել—և դա կը լինի հասարակական գայթակղութիւն, կը խախտէ ընտանեկան բարի բարքերը, աղանդաւոր նման մի բան կը դառնայ, մանաւանդ մարդկային ազգի թեթևամիտ կէսի համար, փախչելու ընտանեկան բոյնից: Նոյն սնապաշտական երկիւղը, որ արգելում է տալ դնի անունը կամ նկարել նրան պատի վրա՝ գործում էր և այս դէպքում. ենթադրվում էր որ բաւական է միայն անունը տալ, իսկ անունը արդէն ինքը կը ծնեցնէ համապատասխան առարկայ, կը ստեղծէ այդ առարկայի համար անհրաժեշտ պայմաններ, կը տայ նրան պաշտօնական հաստատութիւն և գուցէ նոյն-իսկ միտք կը ներշնչէ, թէ այդ առարկան գտնվում է պաշտօնական մի առանձին հովանաւորութեան տակ:

Եւ սակայն այդ վախերը ինքն ըստ ինքեան վերացան կեանքի անողոք պահանջների ազդեցութիւնից: Երկար տարիների փորձը ապացուցեց, որ անօգուտ է կեանքի պահանջները անտես անելը: Քաղաքացիական օրէնսդրութիւն կազմող խմբագրական մասնաժողովին պետական խորհրդի կողմից առաջարկված էր ներկայացնել մի օրինագիծ ամուսինների առանձին ապրելու մասին: Մասնաժողովը կատարել է այդ յանձնարարութիւնը:

Օրինագծի էութիւնը հետևեալն է: Ընտանեկան անհամաձայնութիւնների գործերը քննում են նահանգական դատարանները: Առանձին ապրելու մասին տրված խնդիրները

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՔՐԴԵՐԸ

(Նամակ Թաւրիզից)

III

Սօուչ-Բուլաղի քաղաքի քացվելը, աղայեանների իրանց ստանները չը քաշվելը, անընդհատ յարաբերութիւնները՝ հեռագրով Թաւրիզի և Թէհրանի բարձր կառավարիչների և ատրհանգակներով Թիւրքիայի սերձակայ քաղաքների հեռագրատների միջոցով Կ. Պօլսի հետ՝ դադարեցրել էր Հաջի Սէմէդ-խանի խաղաղութիւնը: Նրան կենտրոնական վարչութիւններից միշտ հրահանգներ էին տալիս խաղաղութեամբ գործը առաջ վարել, սպասել և համբերել. այն-ինչ այս քաղաքականութեան դէմ էր հեռատես հաքիմը:

Մի գործ արած լինելու համար, գոնէ քրդերին ցոյց տալու համար, թէ ինքը պատրաստութիւններ է տեսնում՝ նա առերես յոյցեր էր կատարում, լուրեր էր տարածում և անդադար շարժման մէջ էր դրել բանակը, որը թէև փոքրաթիւ էր, բայց և այնպէս ձգտում էր ցոյց տալ, թէ զօրեղացնելու է զարափափախ ձիաւորներով: Սակայն այդ բոլորը անօգուտ անցաւ. քրդերը, յամառած՝ ոչ մի զիջում չէին կամենում անել, մանաւանդ վաճառական հաջիները:

Միրզա Ֆէթահ-դային իր գերիշխանութիւնը նոցից ապացուցանելու համար, հոկտեմբերի վերջերին հրամայում է վաճառականներին, որ բազարը բաց անեն, և ինքն կեանքը եռում է Սօուչ-Բուլաղում: Սրա վրա աւելի բորբոքվում է Հաջի Սէմէդ-խանը և քանի որ կաշկանդված էր բարձր վարչութիւնից, հնար չէ գտնում որևէ կերպով սանձահարելու քրդերին:

Այդ ժամանակները այստեղից, Ատրպատականի կառավարչապետից ուղարկված նոր պաշտօնակալը՝ Միւզիւլ Մէմալիք, հասնում է Սօուչ-Բուլաղ, որը յաջորդում է նախկին պաշտօնակալ Հաջի-Միւշիրի-Լաշկերին, որպէս զի մի կերպ հաշտութիւն կայացնէ կառավարութեան և քուրդ կալուածատէրերի մէջ: Միւզիւլ-Մէմալիքն էլ ընթանում է ճիշտ Հաջի-Միւշիրի-Լաշկերի ուղիով. սա էլ քրդերի սիրտն է առնում և նրանց ձեռքով ձգտում է Սօուչ-Բուլաղի նահանգապետ դառնալ: Պէտք է ասած, որ կաշառքները մեծ դեր են խաղում, մանաւանդ որ այս պաշտօնակալը կառավարչապետ Նիզամի-Սալթանէի մարդկանցից է և վայելում է տիրոջ անչափ վստահութիւնը:

Քիւրդ աղայեանները Միւզիւլ-Մէմալիքի հետ բանակցութեան մէջ դարձեալ պնդում են, որ ոչ մի խնդիր չեն ընդունի, մինչև որ Հաջի-Սէմէդ-խանը պաշտօնեայ չը լինի: Այս բանի վրա այնքան խիստ են պնդում, այն էլ Թաւրիզի և Թէհրանի գլխաւոր վարչապետների մօտ, ամեն միջոցների դիմելով, մինչև անգամ մեծամեծ դրամական փէշքէշների խոստումներով, որ կառավարութիւնը արդէն պարտաւորված է լինում նրանց խնդիրը ընդունելով՝ զիջողութիւն անել:

Պարսիկ վարչական քաղաքագէտ խորամանկներն էլ ունեն իրանց պօլիտիկան. նրանք երբեք ուղղակի զիջումն անել չեն իմանում, պէտք է առիթ գտնեն, այնպէս որ իրանց կողմից կատարված ցոյց տան ամեն մի կարգադրութիւն: Ուստի սպասում էին յարմար դէպքի, և դէպքն էլ չուշացաւ:

Երբ քուրդ աղայեանները Սօուչ-Բուլաղում նկատում են, որ Հաջի-Սէմէդ-խանը միջոցներ է ձեռք առնում նրանց ընկճելու, պատրաստութիւններ է տեսնում գլխաւոր քիւրդ առաջնորդներին ձերբակալելու՝ նրանք կամաց-կամաց իրանց ժողովրդի քաջերից 3—4 հազար հրացանակիր քրդեր են բերել տալիս Սօուչ-Բուլաղ՝ իրանց անձի պաշտպանութեան և հարկ եղած ժամանակ դիմադրելու համար: Այս քիւրդ հրացանակիրների թիւը թէև շատերը մինչև 7—8 հազար են ցոյց տալիս, բայց ճիշտ աղբիւրներից լսում եմ, որ չորս հազարից չէր անցնում:

Հաջի-Սէմէդ-խանը այս բոլորը նկատելով, մտածում է յանկարծակի սսկումի բերել քրդերին և ստիպել աղայեաններին՝ գոնէ Սօուչ-Բուլաղից հեռանալու: Ուստի մի գիշեր, ամսիս սկզբներին, իր կարգադրութեան տակ գտնված թնդանօթները հրամայում է բարձրացնել Սօուչ-Բուլաղի շրջակայ թումբերի գլխին և Դաշա-Մէչիդի բլուրի վրայից մի-երկու ռումբ է արձակել տալիս, բայց ոչ քաղաքի վրա: Թնդանօթների որոտից ահ ու դողի մէջ է ընկնում ամբողջ քաղաքի ազգաբնակութիւնը և քրդական առաջնորդները կրկին դիմում են հեռագրատուն իրանց բողոքը յայտնելու Վալիահդին և Սադրազամին:

Գիշերվայ մէջ ժողովուրդը, երբ նկատում է պարսիկ զինուորներին քաղաքի շրջակայ թումբերի ու բլուրների գլխին, նրանց աղմուկն ու վառած կրակի բոցերը, թնդանօթներն ու ձիաւորները՝ մեծ խրախոյսում է տեղի ունենում և եթէ ազգաբնակութեան առաջնորդները՝ քուրդերը խոհեմութեամբ չը վարվէին՝ կարող էին ահագին արիւնհեղութեան ու սրածութեան պատճառ դառնալ:

Այս պարագայի մասին քրդերը, իրանց ուղղած հեռագիրներով, բողոքում են Հաջի-Սէմէդ-խանի արարքի դէմ և յայտնում, թէ ինչ մեղք է գործել թշուառ ազգաբնակութիւնը, որ Հաջի-Սէմէդ-խանը մտածում է թնդանօթի գնդակներով կործանել Սօուչ-Բուլաղը:

քաղաքացութիւն են ստանում այն դէպքե-րում, երբ ամուսինը խնդիրք տուողի կամ երեխաների հետ անգթաբար է վարվում. երբ ծանր վիրաւորանքներ են տեղի ունենում. երբ ամուսիններից մէկը վարակված է սիֆիլիսով. երբ նրանցից մէկը խայտառակ կամ անառակ վարք ունի, մշտական արբեցութեան է մատնված, անչափ վատնող է և այլն։ Չէ թոյլատրվում, որ ամուսինները առանձին ապրեն՝ հիմնվելով միմիայն փոխադարձ համաձայնութեան վրա։ Օրինագիծը թոյլատրում է, որ առանձին ապրելը ժամանակաւոր լինի (մէկից մինչև երեք տարի ժամանակով) կամ առանց որոշ ժամանակի։ Առանձին ապրելու ժամանակ տղամարդը պարտաւոր է իր կնոջը փող տալ ապրելու համար. բայց եթէ առանձին ապրելը թոյլատրված է կնոջ մեղքի պատճառով՝ այս դէպքում կինը տղամարդուց օգնութիւն է ստանում, եթէ միայն չէ կարող անկախ աշխատանքով ապրուստի միջոցներ գտնել։ Անչափահաս երեխաների մասին օրինագծի մէջ կան մի շարք կանոններ (աղջիկները մնում են մօր մօտ, տղաները—հօր մօտ). բայց դատարանին իրաւունք է տըրվում շեղվել այդ կանոններից՝ եթէ այդպէս է պահանջում երեխաների բարեկեցութիւնը։ Այս կարգի գործեր քննվում են դռնփակ նիստերում։ Հոգևոր դատարանի համար պարտաւորական չեն նահանգական դատարանի վճռի մէջ յայտնված հանգամանքները, որոնք ապահարզանի օրինական հիմքեր են պարունակում իրանց մէջ։ Նոյնպէս և երբ հոգևոր դատարանը մերժում է ապահարզան տալ ամուսիններին՝ այդ հանգամանքը չէ արգելում ամուսիններին դիմել քաղաքացիական դատարանին և առանձին ապրելու պահանջ ներկայացնել։

Դա դեռ օրինագիծ է և չէ քննված պետական խորհրդի մէջ։ Թէ որքան ստիպողական պահանջ է դարձել այդ հարցի կարգաւորումը, այդ երևում է նրանից, որ ութ տարվայ ընթացքում, 1889 թւից մինչև 1896 թւականը, 18,912 խնդրագրեր են տրված այդպիսի գործերի առիթով։ Կարելի է յուսալ, որ օրինագիծը իբրև սկզբնաւորութիւն կը համապատասխանէ սպասողների յոյսերին առժամանակ համեստ չափերով։ Եղած դրութեան վերաբերմամբ օրինագիծը մի առաջադիմական քայլ է, որը չէ կարելի չողջունել։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ռաշտ, նոյեմբերի 18-ին

Օգտվելով այն հանգամանքից, որ մամուլը անկարող է ամեն ինչ ստուգելուց յետոյ միայն տպագրել տեղեկութիւններ՝ մի պարոն, վարագուրված երեք աստղի տակ, «Մշակի» № 214-ի մէջ տպագրել է մի թղթակցութիւն, որի մէջ զանազան ինքնահնար պատմութիւններ է անում իմ եղբօր սպանութեան մասին։

Պարոնը ինքը վկայում է, թէ մեծ եղբայրս ցընորված է, թէ նա վճռել էր ինձ սպանել։ Բայց քիչ յետոյ, մոռանալով իր գրածները՝ յայտնում է, թէ երբ մենք կամեցել ենք ցնորվածին ծեծել, նա դանակի մի հարւածով սպանել է եղբօրս և վիրաւորել ինձ։ Հակասութիւնն ինքն ըստ ինքեան նկատելի է։ Բայց իրողութիւնը այս է, որ մեծ եղբայրս եօթ տարուց ի վեր ցնորված է, և մենք ոչ մի ջանք չենք խնայել նրան բուժելու, մինչև-իսկ ուղարկելով Ռուսաստան. և երբ ոչ մի միջոց չէ օգնել՝ մենք պարտաւորված ենք եղել մի կերպ ինքներս պահպանել, չը նայելով որ նա այնպիսի խայտառակութիւններ էր անում, այնպիսի աղմուկներ բարձրացնում, որ մենք հազար ու մի գըհաբերութիւններով հազիւ էինք կարողանում առաջն առնել։ Վերջապէս «Մշակի» թղթակիցը ինքն իսկ խոստովանում է, որ եղբայրս կամենում էր ինձ սպանել և քանիցս անգամ այդ բանը կրկնել է, բայց մենք ոչինչ տեղ էինք դնում նրա սպառնալիքները, լոկ ցնորման զառանցանք համարելով, ուստի և ոչ զգուշանում էինք և ոչ գոնէ հսկողութեան ենթարկում նրան։ Դա ինքն ըստ ինքեան ցոյց է տալիս, որ մեր վերաբերմունքը դէպի նա որչափ բարեխղճօրէն էր։

Ռուսաստանից վերադառնալով՝ գիշերը նկատում եմ մեր հարևանի բնակարանում կրակի լոյս (և ոչ թէ եղբայրս էր կրակ վառել, որպէս յօրինում է թղթակիցը). վազում եմ սատիճաններից ցած, ստուգելու հրդեհ է թէ ոչ։ Դեռ նոր աստիճաններից դուրս իջած, զգում եմ մի երկու հարւած։ Սարսափած փաթաթվում եմ մթութեան մէջ հարւածողին և քաշում եմ լուսամուտի առաջ։ Այդտեղ միայն նկատում եմ, որ խելագարն եղբայրս է։ Այդ րօպէին վրա է հասնում և հանգուցեալ եղբայրս, և մենք երկուսով աշխատում ենք նրա ձեռքերը կապել։ Այս րօպէին միայն նկատում ենք դըրշահատ խելագարի ձեռքին. ես արդէն ստացել էի երկու հարւած, իսկ եղբայրս մի վտանգաւոր հարւած։ Խելագարը ինքն-իսկ վկայում է, որ ինքն այդպիսի մի սպանութիւն չէ գործել և, գուցէ ճիշտ էլ է ասում. խելագարութեան որոշ րօպէում գործել է այդ ոճիրը և մոռացել։ Վերցնել այդ բոլորը հիմնովին յեղաշրջել և զանազան ինքնահնար փաստերով երևան գալ ուրիշի ընտանեկան պատիւն արատաւորելու՝ այդ բոլորովին աններելի բան է մի լրագրական թըղթակցի համար։

Յար. Գալստեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երեք օր շարունակ, դեկտեմբերի 6-ին, 7-ին և 8-ին, Թիֆլիսում տեղում էր ձիւն, որը նստեց կէս արշին հաստութեամբ։ Ձիւնն իր ծանրութեամբ փչացրեց տելեֆոնի ցանցին, վայր գցելով և խորտակելով սիւները և թելերը։ Թէև եղանակը տաք է և ձիւնի մի մասը հալվում է, այնու ամենայնիւ ձիւնի քանակութիւնը շատ մեծ է և փողոցները մաքրելը մեծ աշխատանք և ծախսեր կը պահանջէ։ Թիֆլիսի քաղաքային ուպրավան իր վերջին նիստում, աչքի առաջ ունենալով, որ տանտէրերի համար դժւար կը լինի իրանց ծախսով մաքրել փողոցները՝ որոշեց օգնութեան գալ բնակիչներին և իր ծախսով դուրս հանել ձիւնը քաղաքի փողոցներից դէպի Կուրի ափը և կենտրոնից հեռու տեղեր։

—

Մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի նահանգապետը հաստատել է ամսիս 7-ին արհեստաւորների գլխաւորի պաշտօնում, Թիֆլիսի երկրորդ կարգի վաճառական Կարապետ Սերովբեանցին, որ ընտրված էր այդ պաշտօնի համար արհեստաւորների ժողովում անցեալ նոյեմբերի 10-ին։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Հէլսինգֆորսի մամուլի գործողների մէջ միտք է ծագել կազմակերպել գրական գործողների փոխադարձ ապահովութեան դրամարկղ։ Տեղական լրագիրների խմբագիրները մշակել են այդպիսի դրամարկղի մի ծրագիր և ներկայացրել են ֆինլանդական սենատին հաստատելու։

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Մեր քաղաքացի փոխ-գնդապետ պ. Ե. Ի. Մանդալով նուիրել է քառասուն հազար րուբլի (40,000 ր.), մեր քաղաքում հիւանդանոց բանալու համար։ Մինչև այժմ մեր քաղաքը չունէր իր հիւանդանոցը. հիւանդներից ոմանք տանն էին բժշկվում, որ շատ անյարմար էր, իսկ չունևորները մնում էին անխնամ։ Այժմ, շնորհիւ յիշեալ բարեբար անձի, մեր քաղաքը կունենայ իր հիւանդանոցը։ Պարոն Ե. Ի. Մանդալովի բարի գործը չի մոռացվի և միշտ օրհնութեամբ կը յիշվի»։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. Բագւում այժմ մի տարօրինակ դրութիւն է տիրում. չը գիտես թէ ինչով բացատրես Բագւի ներկայ դրամական ճգնաժամը։ Եթէ ասենք թէ փող չը կայ՝ դա կը լինի գլխովին սուտ, որովհետև Բագուն ոչ մի ժամանակ այնքան փող չէ մտել, որքան այժմ է մտնում։ Սպիտակ նաւթը ծախվում է 45 կ., իսկ սև նաւթը 17 կոպէկ։ Փողը ձեռքին չեն կարողանում ապրանք գտնել։ Ե՞րբ է տեսնված, որ Բագւում կերօսինը 45 կոպ., իսկ սև նաւթը 17 կոպէկ ծախվի. սրանից էլ լաւ գին, սրանից էլ լաւ դրութիւն։ Բայց արի տես, որ աջ ու ձախ խօսում ու վիճում են փողի պակասութեան մասին։ Բացի կերօսինի ու սև նաւթի առևտուրից, մնացած գործերը կանգնած են։ Երկաթավաճառները ապառիկ այլ ևս բաց չեն թողնում՝ այն ևս յայտնի ֆիրմաներին։ Չը կայ այլ ևս անցեալ տարվայ եռուն կեանքը. դուք այլ ևս չէք տեսնի հայ տիկնոջ ու օրիորդին առաւօտից մինչև երեկոյ խանութից խանութ մտնելիս զանազան զարդարանքներ գնելու, այլ ամենքն էլ յարմարվում են իրանց վիճակի հետ։ Մեր կարծիքով, այս կրիզիսը ոչ թէ բնական է, այլ արհեստական, այն և ժամանակաւոր, որովհետև դրամատէրերը աւելի յարմար են համարում իրանց փողը իրանց մօտ պահել ու մուրհակ զեղչել կամ գրաւ ընդունել զանազան անշարժ կալուածներ—12°/o վերցնելով, քան թէ բանկում պահել և ստանալ ամենաշատը 4°/o։ Պարզ է, որ երբ բանկում փող չը կայ՝ փող ուզողը դիմելու է իրանց, փողատէրերին, իսկ սըրանք ում կամենում են նրան էլ տալիս են։ Ասում են, թէ օտար ֆիրմաները Բագու ներմուծել են 30 միլիոնի չափ փող. ուր գնացին այդ փողերը (առանց որի Բագուն կարօտութիւն չէր զգում). միթէ այդ բոլոր փողերը նոր ձեռնարկութիւնների մէջ մտան։ Միւս կողմից կարելի է մասամբ մեղադրել օտար ֆիրմաներին, որովհետև նրանք մեր առևտրականների հետ կապ չեն հաստատում և նրանց ստացած փողը չէ մնում մեր երկրում, այլ անմիջապէս փոխադրվում է արտասահման. այնպէս որ Բագւում միմիայն ընթացիկ ծախսերի համար են փող թողնում»։

—

ՍՕՁԻՑ մեզ գրում են. «Վերջին երկու շաբաթվայ ընթացքում մեզանում էլ տարածվել է կոկորդի հիւանդութիւն, որին զոհ են գնացել առ այժմ հինգ երեխաներ։ Տարափոխիկ հիւանդութեան տարածման շատ նպաստում է ազգաբնակութեան տգիտութիւնը, որը ընդունելով նրան իբրև երկնքի պատուհաս և չանսալով բժիշկների զգուշացնող խրատներին, յաճախում է հիւանդների տները և վարակում իրանց անմեղ զաւակներին։ Սկզբում ծնողները հիւանդութիւնը վերագրեցին ցրտին և պախարակելի անհոգութեամբ չը հրաւիրեցին բժիշկ, բայց մի քանի օրից յետոյ, երբ վարակիչ ախտը սկսեց արագապէս տարածվել քաղաքում և զոհեր տանել՝ միայն այն ժամանակ դիմեցին բժիշկների օգնութեան, որոնք, ստուգելով հիւանդութիւնը՝ անմիջապէս փակել տուին երկդասեան դպրոցը և մեծ եռանդով պտտելով քաղաքում, ամեն օր այցելելով հիւանդներին՝ աշխատեցին հիւանդութեան առաջն առնել»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋԱԳԵՏՔԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ռուսաց լրագիրների թղթակիցները գրում են Կ. Պօլսից, որ գերմանացիները անասելի ուրախութիւն են զգում իրանց տարած խոշոր յաղթութեան պատճառով։ Եւ իրաւ, Բաղդադի երկաթուղին, որ այնքան լայն հորիզոններ է բացել ոչ միայն գերմանական Միխէլի առևտրական և գործարանական շահատակութիւնների, այլ և գերմանական զրահապատ բռունցքի ու նորագոյն աւետարանի համար՝ ձեռք է բերված այնպիսի մեծ աջողութեամբ, որի վրա միայն նախանձել կարելի է։ Անգլիական և Ֆրանսիական դրամատէրերը աւելի ձեռնտու պայմաններ էին առաջարկում, բայց Վիլհելմ II-ի ինքնագիր նամակները, որոնց մէջ 300 միլիոն միւսլիմների բարեկամ վեհապետը ցանկութիւն էր յայտնում, որ գերմանական դրամատէրերը ձեռնունայն չը մնան՝ պատշաճաւոր ներգործութիւն արեցին Ելդըզ-Քիօսկում, և սուլթան Աբդուլ-Համիդ, հաւատացած լինելով, որ Թիւրքիայի բարեկամը Գերմանիան է՝ տըւեց արտօնութիւն գերմանական ձեռնարկողներին։

Եթէ այժմեան ժամանակ տրանսվաալեան պատերազմը գրաւած չը լինէր քաղաքական աշխարհի ուշադրութիւնը՝ Բաղդադի երկաթուղին անկասկած ամենախոշոր երևոյթը կը համարվէր քաղաքական շրջաններում գոնէ այն պետութիւնների համար, որոնք շահեր ունեն Թիւրքիայում։ Երկաթուղու առևտրական նշանակութիւնը ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է. բայց ապագայում նա կունենայ և քաղաքական շատ կարևոր նշանակութիւն, և Փոքր-Ասիայի տնտեսական ու քաղաքական նուաճումը Գերմանիայի համար միայն ժամանակի հարց կարող է նկատվել։ Այդ է պատճառը, որ ռուսաց մի քանի լրագիրներ եռանդով զբաղվում են այդ հարցով և քննում են, թէ ինչ միջոցներով կարելի է չէզոքացնել Բաղդադի երկաթուղու առևտրական և ռազմական նշանակութիւնը։

Այսպէս, «Новое Время» լրագիրը մի քանի յօդուածների մէջ այն միտքն է առաջ տանում, որ Ռուսաստանը իր ազդեցութիւնը Կ. Պօլսում պահպանելու և իր ասիական առևտրի շահերը չը վտանգելու համար պիտի հաստատվի Բոլգարիայի Բուրգաս նաւահանգստում, պիտի հիւպատոսարաններ հիմնէ Պարսից ծոցի մօտերում, որպէսզի իր ազդեցութեան տակ պահպանէ այդ կողմերը։ Լրագիրները ծրագրում են և մի մեծ երկաթուղի, որ պիտի սկսվի Անդըրկովկասեան երկաթուղուց և կտրելով ամբողջ Պարսկաստանը՝ անցնէ մինչև Հնդկական ովկիանոսի ափերը։ Այդ միթխարի ձեռնարկութիւնը

Քրդերի բողոքին շատ է նպաստում Միրզիլ-Մէմալիքի պաշտօնական զեկուցումը, որտեղ յայտնում է, թէ Հաջի-Սէմէդ-խանը արբած, կէս-գիշերին, անակնկալ կերպով հրամայում է թնդանօթները բարձրացնել Դաշա-Մէջիդ բլուրը և արձակել։

Ինչպէս նախորդ նամակներումս էլ գրած էի, պարսիկները ոչ մի կանոնաւոր և կարգին զինւորական ոյժ չունեն, որ կարողանան դիմադրել քրդական միութեան։ Մանաւանդ որ դրամական մեծ տագնապի մէջ են, իսկ քիւրդերը ոչ միայն շատ անգամ աւելի մեծ ոյժ կարող են հանել Ատրպատականի զինւորական զօրութեան դէմ, այլ այնքան մեծ կարողութեան տէր են քրդական աղաները, որ կարող են մի քանի տարի դիմադրել։ Այս բոլորը շատ պարզ յայտնի լինելով պարսիկ կառավարութեան՝ նա ոչ մի բռնութիւն գործ դնելու հակամիտ չէ եղել մինչև օրս և Հաջի-Սէմէդ-խանի քայլը բոլորովին հակառակ էր նրա ուղղութեան։

Ուստի այս լուրերի վրա անմիջապէս Հաջի-Սէմէդ-խանը պաշտօնանկ եղաւ և հրաման հասաւ, որ թողնէ Սուչ-Բուլաղը և գնայ Թաւրիզ։ Թէև ամսիս սկզբներին Սուչ-Բուլաղից դուրս է եկել Հաջի-Սէմէդ-խանը, բայց մինչև օրս Թաւրիզ դեռ չէ եկել։ Ինչպէս լսում եմ՝ նա գտնվում է Մարաղայի մօտ իր կալուածքում, և սպասում է, որ քիւրդական աղայաները նախ Թաւրիզ գան և ապա ինքն էլ նրանց հետևի։

Քիւրդերը ոչ միայն Հաջի-Սէմէդ-խանին հեռացնել տուին Սուչ-Բուլաղից, այլ, նրանց խնդիրքի համաձայն, ժամանակաւորապէս նահանգի վարչութիւնը յանձնվեց նրանց կանդիդատ Միրզիլ-Մէմալիքին, որին, ինչպէս ասացի, արդէն վաղուց նրանք գրաւած էին։ Սրա վրա արդէն Սուչ-Բուլաղի բազարը, որ թնդանօթի որոտմունքից յետոյ մի երկու օրով կրկին փակված էր, նորից բաց են անում և աղայաները ազատ գնում գալիս են իրանց տները։

Հաջի-Սէմէդ-խանին նահանգապետութիւնից արձակելուց յետոյ, այստեղից կարգադրութիւններ էին եղել, որ քիւրդական առաջնորդները գան Թաւրիզ և իրանց առաջարկները վերջացնեն ու դառնան։ Աղայաները, գիտենալով որ ինչ թակարդներ կարող էին լարվել նրանց համար, ուղղակի չը մերժեցին այդ առաջարկը, այլ օտար տէրութիւնների լիազօրների երաշխաւորութիւնը պահանջեցին։ Յայտնի բան է, պարսիկ կառավարութեան համար սրանից անախորժ առաջարկ չէր կարելի գտնել։ Ուստի թէև մինչև վերջին օրերս քաղաքումս լուր էր տարածված, թէ քիւրդական առաջնորդները Թաւրիզ են հասնելու, որ բանակցութեան մէջ մտնեն կառավարութեան հետ և խաղաղութեամբ վերջ տան այս տարաձայնութիւններին, բայց վերջին լուրն այն է Թէհրանից, թէ Սուչ-Բուլաղի նահանգապետ են նշանակել այնտեղից Միւզաֆէր-Միւլքին, որը կը գնայ Սուչ-Բուլաղ և վերջ կը տայ քրդական պահանջներին։

Ինչպէս գրած էի նախորդ նամակներով, քիւրդերը գրաւոր դրական օրէնք են պահանջում։ Լսում ենք, որ նրանք տասնեակ յօդուածից բաղկացած մի առաջարկ են ներկայացրել Վալիահդին և Սադրազամին և նրա հաստատութիւնն են խնդրում։ Թէ ինչ է բովանդակում այդ առաջարկը, որոշ տեղեկութիւն առայժմ չը կայ, բայց հաւատացած եմ, որ շուտով կը պարզվի։ Միայն գլխաւորապէս ապօրինի փէշքէաշների և անտեղի տուրքերի բարձումն են պահանջում։

Միւզաֆէր-Միւլքը Ատրպատականին յայտնի մարդ է, Էմին-Դովլէի մարդկանցից, որը մի քանի տարի առաջ, երբ Թաւրիզում թուրքերը հայերի թաղերի վրա յարձակվեցին, կողոպուտներ արին՝ խելացի և ազդու միջոցներով Թաւրիզի ազգաբնակութիւնը խաղաղացրեց։ Թէ այս մարդը որքան հնարաւորութիւն կունենայ քիւրդերին խաղաղացնելու, գուշակել չէ կարելի, բայց, ինչպէս երևում է, քիւրդերը սրան էլ դիմադրելու են, ինչպէս հեռացնել տուին Մանուչէհր-Միրզա-Շահզադէին և Հաջի-Սէմէդ-խանին, քանի որ նրանք նախ իրանց առաջարկութիւնների հաստատութիւնն են պահանջում։

Առ այժմ ցրտերը եկան, լեռ ու դաշտ ծածկված է ձիւնով, այնպէս որ ոչ կառավարութիւնը զէնքի զօրութեամբ կարող է ընկճել քիւրդական աղայաններին, ոչ էլ նրանք կարող են մի քայլ անել։ Ինչպէս երևում է, ամբողջ ձմեռ խաղաղ բանակցութիւն է տեղի ունենալու և վերջ ի վերջոյ կառավարութիւնը բաւականացնելու է քիւրդերին, շնորհելով ինչ-ինչ առանձնաշնորհումներ։

Սուչ-Բուլաղի ժամանակաւոր նահանգապետ Միրզիլ-Մէմալիքի դրութիւնը այնքան էլ լաւ չէ երևում։ Ընդհանրապէս Պարսկաստանի դաւառական-նահանգական քաղաքներից պաշտօնակալները իրանց գանձած դրամները կենտրոններն են փոխադրում, այն ինչ այժմ Թաւրիզից Սուչ-Բուլաղ Միրզիլ-Մէմալիքին փող է փոխադրում Ատրպատականի կառավարիչը, որպէս զի կարողանայ այնտեղի կարիքները հոգալ։ Բայց այստեղից փոխադրված մի երկու հազար թումաններով չէ կարելի կերակրել մի հազար սարբազ, որոնք ներկայումս հրացանի տակ կանգնած են Սուչ-Բուլաղում։

Ինչպէս երևում է՝ Սուչ-Բուլաղի նախկին փոխ-շահբէնդէր Քէմալ-Էդդին էֆէնդին լաւ է կրթել քիւրդերին, լաւ հիմունքների վրա է դրել նրանց միութիւնը—ամեն միջոցի դիմել և պարսիկ պաշտօնեաների փէշքէաշները արմատախիլ անել։ Քիւրդերը լաւ դաս են առել իրանց նըպատակին հասնելու համար. մայրաքաղաքներում դրամ են ժողովում հազարներով, իսկ իրանց դաւառական-նահանգական պաշտօնեաներին քսուր էլ չեն ուզում տալ։

Ատրպետ

սակայն անհագին ծախսեր կը պահանջէ, ուստի հազիւ թէ կարելի լինի իսկոյն ևեթ սկսել նրան, քանի որ պետութիւնը այս բույէին արտակարգ ծախսեր անում է Սիբիրի անհագին երկաթուղու վրա: Ուստի շատերը կարծում են, որ առ այժմ կարելի է բաւականանալ նրանով, որ պարսից կառավարութիւնից այդպիսի մի երկաթուղու արտօնութիւն կը ստացվի այն պայմանով, որ ուրիշ որևէ պետութեան այդպիսի արտօնութիւն չը տրվի:

Գերմանական աջողութիւնը Փոքր-Ասիայում շատ նշանաւոր է թւում և այն տեսակէտից, որ անգլիական կառավարութիւնը կատարեալ լռութիւն պահպանեց այդ իրողութեան դիմաց: Ինչպէս յայտնի է՝ Փոքր-Ասիայի վերաբերմամբ Անգլիան մի առանձին դիւրազգածութիւն ունի, համարելով այդ կողմերում տեղի ունեցող որևէ քաղաքական փոփոխութիւն իբրև վտանգ Հնդկաստանի համար: 1878 թւին, կնքելով Թիւրքիայի հետ Կիպրոսի անպատուաբեր դաշնագիրը՝ լորդ Սօլսբիւրի իր պաշտօնական հաղորդագրութեան մէջ բացարձակ կերպով յայտարարում էր, որ Անգլիան չէ կարող անտարբեր նայել այն հանգամանքին, թէ ում ազդեցութիւնը գերակշռող կը հանդիսանայ Փոքր-Ասիայում. այդ պատճառով էլ Բիկօնսֆիլդի կառավարութիւնը յանձն էր առնում պահպանել Թիւրքիայի այդ մասի ամբողջութիւնը և պատրաստվում էր նոյն-իսկ զէնքի ուժի դիմել՝ եթէ Ռուսաստանը առաջ գնայ: Ի՞նչպէս է, որ այժմ նա հանգիստ կերպով թոյլ է տալիս իր մրցակից Գերմանիային հաստատվել Փոքր-Ասիայի մէջ: Լրագրական տեղեկութիւններին նայելով՝ Կ. Պօլսի անգլիական դեսպանը դիմադրում էր երկաթուղին գերմանացիներին տալու ծրագրին. բայց հէնց որ Վիլհէլմ կայսրը գնաց Անգլիա՝ այդ դիմադրութեան վերջ դըրվեց: Հաւանական է ուրեմն, որ Անգլիայի և Գերմանիայի մէջ այդ առիթով համաձայնութիւն է կայացել:

Ինչ վերաբերում է Ֆրանսիային, որ հին ժամանակներից ի վեր Սիրիայի մէջ ազդեցութիւն ունենալու իրաւունքը իրան էր վերապահում՝ նա էլ, ինչպէս երևում է, հաշտվել է իրողութեան հետ, իբրև իր քաղաքականութեան բնական հետևանքի հետ, և բաւականանում է իր մի քանի երկաթուղիական ձեռնարկութիւնները միացնելով գերմանական երկաթուղիների հետ:

Այսքան լայն է գերմանական նոր ձեռնարկութեան առաջ բացված հօրիզոնը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Frankfurter Zeitung» լրագրում տպված է հետևեալ հեռագիրը Բրիւսելից. «Ես լսել եմ ամենահաւատարիմ աղբիւրից, որ մի քանի պետութիւններ մտադիր են զինուորական գործակալներ ուղարկել բօէրների բանակը: Մի յայտնի քաղաքագէտի հետ ունեցած խօսակցութիւնից ես եկայ այն եզրակացութեան, թէ Անգլիան կամ մի չէզոք պետութիւն փորձ են արել ժամանակաւորապէս դադարեցնել պատերազմը, որպէս զի հնարաւորութիւն լինի առաջարկել միջնորդութիւն: Իմ խօսակիցը այն կարծիքի է, թէ բօէրները կը համաձայնվեն ընդունել այդ առաջարկութիւնը միայն մեծ դժուարութեամբ, որովհետև Անգլիան չի դադարեցնի իր զօրքերն ուղարկելը, որոնք արդէն գտնվում են ճանապարհին:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

7 դեկտեմբերի

ԿԻԵՎ: Նկարիչ Բայեվսկու բնակարանում ոստիկանութիւնը գտաւ կրօնական ժողով, որին մասնակցում էին 85 անձինք, որոնց թւում կանայք ու երեխաներ: Ենթադրում են, որ դա շտունդիստների ժողով էր: Դա երրորդ դէպքն է, որ Բայեվսկու բնակարանում գտնում են այդպիսի ժողովներ: Մէկ ժողովի մասնակիցներին դատարանը տուգանքի ենթարկեց:

ՀԵԼՍԻՆԳՖՕՐՍ: Այսօր, Թագաւոր Կայսրի անուանակոչութեան տօնի առիթով, այստեղի տաճարում հանդիսաւոր պատարագ մատուցվեց և մաղթանք կատարվեց, որից յետոյ տեղի ունեցաւ, զօրքերի ընդհանուր հրամանատարի ներկայութեամբ, եկեղեցական հանդէս: Քաղաքը զարդարված է դրօշակներով:

ԼՕՆԴՕՆ: «Բէյտէրի գործ.»: Ինչպէս հեռագրում է Հնդկաստանի փոխարքան, ցանքսերի դրութիւնը այն տեղերում, ուր տիրում է սով՝ աւելի վատանում է: Կարօտեալների ընդհանուր թիւը հասնում է մինչև 2,226,000 մարդ:

ԴՈՒԲԼԻՆ: «Բէյտէրի գործ.» «Trinity College»-ում տեղի ունեցած նիստից յետոյ, Անգլիային հաւատարիմ 150 ուսանողներ դուրս եկան փողոց, երգելով հայրենասիրական երգեր և տանելով իրանց հետ անգլիական դրօշակ: Ոստիկանութիւնը խլեց դրօշակը, որպէս զի առաջն առնէ իռլանդական նացիօնալիստների հետ ընդհարման: Քիչ ժամանակից յետոյ ուսանողները յարձակում գործեցին քաղաքային խորհուրդի տան վրա, որի վրա ծածանվում էր կանաչ դրօշակ, վերցրին նրան և պատառոտեցին:

Ստանալով իրաւաբանութեան դօկտորի կոչումը՝ Ձեմբրլէնը պատասխանեց մի կարճ ճառով ուսանողների աղաղակներին և ասեց, թէ Անգլիան Ղրիմի պատերազմի և հնդկական ապստամբութեան ժամանակ մեծ կորուստներ կրեց: Հռետորը չէ կասկածում, որ ազգը այժմ էլ, ինչպէս և այն ժամանակ՝ ոտքի կը կանգնի:

ՄԷԼԲՈՒՐՆ: «Բէյտէրի գործ.:» Աւստրալիական մի նոր զօրաբաժին, բաղկացած 1000 հետևակ և թնդանօթաձիգ զօրքից՝ ուղարկվում է Հարաւային Աֆրիկա դեկտեմբերի 29-ին:

ԼՕՆԴՕՆ: «Բէյտէրի գործ.»: Երեկոյեան լրագիրները հաղորդում են, որ ամբողջ երկրից հազարաւոր կամաւորներ առաջարկել են իրանց ծառայութիւնը:

ԿԱՑԻՐԷ: «Բէյտէրի գործ.»: Կիտչէնէր դուրս կը գայ Օմդուրմանից, ուրբաթ կը հասնի Կայիրէ և հնարաւոր եղածին պէս կուղևորվի Կապ:

ՓԱՐԻԶ: Լրագիրներին հաղորդում են Լօնդօնից, որ բօրսայում անընդհատ լուր է պըտըտում, թէ Կիմբերլէյ անձնատուր է եղել, նմանապէս ուրիշ յուզիչ լուրեր, որոնց մասին պաշտօնական հաստատութիւն չէ կարելի ստանալ:

ԼՕՆԴՕՆ: «Բէյտէրի գործ.»: Երկրի բոլոր կողմերից կամաւորները ցանկութիւն են յայտնել գնալ Հարաւային Աֆրիկա:

ՕՏՏԱՎԱ: «Բէյտէրի գործ.»: Անգլիական կառավարութիւնը ընդունեց Կանադայի առաջարկութիւնը՝ նոր օգնական զօրքերի վերաբերմամբ: Կանադայի կառավարութիւնը հրամայել է զինուորական մինիստրութեան անյապաղ կազմակերպել այդ զօրաբաժինը:

ԲՐԻՒՍԷԼ: «Վօլֆի գործ.»: Լօնդօնից հաղորդում են իբր լուր, որ Կրիւգեր, Կապլանդիայի աֆրիկանդէրների մինիստրութեան օգնութեամբ քայլեր արեց՝ պատերազմական գործողութիւնները դադարեցնելու և խաղաղութեան դաշն կապելու նպատակով: Ապա հեռագիրը հաղորդում է, որ Կվինստաունի և Օրանժեան գետի միջև եղած շրջանը ապստամբված է:

ՍՕՖԻԱ: Թագաւոր Կայսրի անուանակոչութեան առիթով տաճարում մաղթանք կատարվեց:

ԼՕՆԴՕՆ: Անգլիական բանկը աշխարայ աշխատում է, որ արտասահմանից ոսկի գայ, և այդ նպատակով Ամերիկայից բերվող ապրանքների համար տալիս է գրաւականի $2^{1}/_{2}\%$ ու բարձրացրեց արտասահմանեան ոսկէ դրամի արժէքի կուրսը:

ՀԵԼՍԻՆԳՖՕՐՍ: Այստեղի օֆիցերական ժողովարանում, զօրքերի հրամանատարի և տեղական ամբողջ բարձրաստիճան զօրքի ներկայութեամբ, տեղի ունեցաւ ընդհանուր շտաբի փոխ-գընդապետ Զէյկի դասախօսութիւնը զինուորական րէֆօրմի մասին Ֆինլանդիայում: Դասախօսը պարզաբանեց սէյմին արված Բարձրագոյն բոլոր առաջարկութիւնները և դրանց վերաբերմամբ սենատի և սէյմական պաշտօնեաների եզրակացութիւնները, քննութեան չենթարկելով նրանց պատճառաբանութիւնները և չը շօշափելով հարցի քաղաքական կողմը, որ իսկապէս գործին չէ վերաբերվում: Դասախօսութիւնը այդ պատճառով բացառապէս յատուկ զինուորական բնաւորութիւն ունի:

ՄՕՍԿՎԱ: Դեկտեմբերի 6-ին, մայրաքաղաքի բոլոր եկեղեցիներում և զինուորական մասերում մաղթանքներ կատարվեցին Կայսրի առողջութեան համար Փրկչի տաճարում: Ներկայ էին բարձր իշխանութիւնները և դասակարգային ներկայացուցիչները:

Կոմս Տօլստոյի առողջութիւնը օրէց օր բարւոքվում է:

ԲԵՐԼԻՆ: Թագաւոր Կայսրի անուանակոչութեան առիթով, այսօր առաւօտ ռուսաց դեսպանատան մէջ հաւաքվեցին գոհաբանական հանդիսաւոր մաղթանքին դեսպանը իր ամուսնու հետ, դեսպանութեան անդամները իրանց ամուսիններով, այստեղ ապրող ռուսահպատակները և Կայսր Ալէքսանդրի գրենադէրեան գնդի օֆիցերները: Մաղթանքից յետոյ դեսպանի և նրա ամուսնու մօտ տեղի ունեցաւ նախաճաշիկ, որին հրաւիրված էին և Կայսր Ալէքսանդրի անունով գնդի օֆիցերները:

ՎԻԵՆՆԱ: Ռուսաց Կայսրի անուանակոչութեան տօնի առիթով ռուսաց դեսպանատան եկեղեցում տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր ժամասացութիւն, ներկայութեամբ ռուսաց դեսպանի, նրա ամուսնու, դեսպանատան բոլոր անդամների, ռուսաց ընդհանուր հիւպատոսի և ռուս գաղութի բազմաթիւ անդամների: Երեկոյեան Հօֆբուրգում հանդիսաւոր ճաշ կը լինի:

ՊԷԿԻՆ: Բէլգիական ճարտարապետ Բուֆֆօրի և չինաց կառավարութեան մէջ դաշնագիր է կապված երկաթուղու գիծ կառուցանելու մասին, որը պէտք է միացնէ Լուխանեան գիծը, Խայֆանգի մօտ, Խանանօմի հետ: Այդ գիծը յետոյ կարելի է շարունակել մինչև Շէն-Օյ նահանգի Օյգնան մայրաքաղաքը: Բէլգիական ընկերութեանը, որն զբաղված է Մուխանեան գիծը կառուցանելով՝ թոյլատրված է շարունակել այդ գիծը Լուխան-Կիաօից մինչև Պէկինի արևմտեան դռները:

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ: Այստեղի լրագիրներում տըպված է՝ Գերմանիայի, Ամերիկայի և Անգլիայի մէջ նոյեմբերի 20-ին և դեկտեմբերի 1-ին ու 2-ին կայացած համաձայնութեան բնագիրը Սամօա կղզիների մասին, նոյնպէս և քաղուածքներ՝ հոկտեմբերի 26-ին նոյն երեք տէրութեան ստորագրած համաձայնութիւնից այն մասին, որ կղզու վրա տեղի ունեցած շփոթութիւնների պատճառով պատահած վնասները փոխարինելու հարցը պէտք է վճռվի միջնորդ դատարանով: Այս համաձայնութեան հիման վրա՝ միջնորդ դատաւոր լինելու համար պէտք է դիմել Շվէդիայի թագաւորին:

ԼՕՆԴՕՆ: «Daily Mail»-ին հաղորդում են Սիդնէյից, թէ աւստրալիական նոր զօրագունդը, որ առաջարկված է կառավարութեան՝ բաղկանում է 1,500 մարդուց:

Առաւօտեան լրագիրներում տպված է հետևեալ տեղեկութիւնը Պրէտօրիայից դեկտեմբերի 1-ից (13-ից).—«900 կապլանդցիք միացան բօէրների հետ Բարկլիում, 2,000՝ Բարկլի-Իստում և 1,500՝ Բուրգէրսդօրպում»:

«Times»-ին հաղորդում են Մօդդէր-Րիվէրից, դեկտեմբերի 3-ից. «Այս առաւօտ կատարված հետախուզութիւնից երևաց, որ բօէրները երեք բանակով տեղաւորված են Մօդդէր-Րիվէրից հինգ մղոն դէպի արևելք: Նրանց թիւը, ինչպէս լսվում է՝ հասնում է 20,000-ի:

Լրագիրների հաշւով՝ պատերազմի սկսվելուց մինչև այժմ անգլիացոց կորուստներն են՝—վիրաւորված, սպանված, գերի ընկած—սպայ, ենթասպայ և հասարակ զինուոր՝ ընդամենը 7,630 մարդ:

ՓԱՐԻԶ: Կլէմանսօ «Aurore» լրագրի խմբագրութեան գրած նամակում յայտնում է, թէ լրագրի խմբագրութեան վերաբերմամբ ծագած տարաձայնութիւնների պատճառով ինքը դադարում է նրան աշխատակցելուց:

ՎԻԵՆՆԱ: Սերբիայի թագաւորի պատւին, որ այստեղ գալու է դեկտեմբերի 17-ին (29-ին) նոյն օրը և յաջորդ օրը տեղի կունենան պալատում հանդիսաւոր ճաշկերոյթներ: Դեկտեմբերի 17-ին (29-ին) թագաւորը ներկայ կը լինի ներկայացման Հօֆբուրգում, իսկ 18-ին (30-ին) կայսերական օպերային թատրոնում:

ՄԱԴՐԻԴ: Քաղաքական շրջաններում տարածված լուրերին նայելով՝ կառավարութիւնը ըստացել է Լօնդօնի սպանիական դեսպանից ծանրակշիռ տեղեկութիւններ, որոնք, ինչպէս կարծում են, վերաբերում են Անգլիայի ծրագիրներին Սէուտի և Կանարեան կղզիների մասին:

ՖԻԼԻՊՊՕՊՕԼ: Մահմուդ-փաշայի փախուստի մասին հաղորդում են Կ. Պօլսից, թէ նա փախաւ իր երկու որդոց, գրագրի և Խօնի-Դանիշ հրապարակախօսի հետ: Սուլթանի Պարիզ ուղարկած հեռագրական խնդրի համաձայն՝ «Messageries» շոգենաւը, որի վրա, ինչպէս ենթադրվում էր, գտնվում էին փախստականները՝ Դարդանէլում քննութեան ենթարկվեց, որ սակայն ոչ մի հետևանք չունեցաւ: Նոյնպէս անհետևանք անցան միւս նաւերի և սահմանագլխի երկաթուղային գնացքների քննութիւնները: Հաղորդում են նոյնպէս, իբր թէ «Messageries» շոգենաւը Դարդանէլում ափ է իջեցրել Մահմուդ փաշային: Փախուստի պատճառ համարում են ոչ թէ Մահմուդ-փաշայի մասնակից լինելը Երիտասարդ Թիւրքիայի շարժումներին, այլ որ նա միջնորդ էր հանդիսանում Բաղդադի ճանապարհի հարցում անգլիացի մրցակիցներին՝ ընծաներ և փողեր տալու գործում: Կարծում են ուրեմն, թէ անգլիական մրցակիցների անյաջողութեան պատճառով՝ մտադրութիւն է եղել որևէ ճնշում առաջ բերել Մահմուդ փաշայի փախուստի միջոցով:

ՄՕՍԿՎԱ: Կոմս Լ. Ն. Տօլստոյ ման է գալիս սենեակում, աշխատում է, սնվում է կաթով և վարսակից պատրաստված կերակուրներով:

ԼՕՆԴՕՆ: «Բէյտէրի գործ.»: «Daily Mail»-ին հեռագրում են Նաաւպօրտից, թէ բօէրների թնդանօթները ուրբաթ օրը ռմբակոծում էին անգլիացոց դիրքը Բասլկօպի մօտ, որի պատճառով անգլիացիք թողին այս դիրքը: Անգլիական հեծելազօրքը և թնդանօթները յետ քաշվեցին դէպի Արունդէլ. նրանց թնդանօթների ռումբերը չէին հասնում այն տեղին, ուր դըրված էին բօէրների խոշոր թնդանօթները:

«Daily Mail», առանց երաշխաւորելու ճըշտութեան մասին, հաղորդում է, թէ Բուլլէր, բուռն կռւից յետոյ, անց կացաւ Տուգելա գետը: Ապա լրագիրը հաղորդում է, թէ հաղորդակցութիւնը Մէտուէնի հետ ընդհատված է: Զինուորական մինիստրութիւնը ոչ հերքում և ոչ հաստատում է այս լուրը:

Լրագիրները հաղորդում են մանրամասնութիւններ Բուլլէրի վերջին կռւի մասին: Սըրանցից երևում է, որ Բուլլէրի բոլոր ոյժերը դեկտեմբերի 3-ին, առաւօտեան 4 ժամին, շարժվեցին դէպի Տուգելա գետը: Կռիւը երկարատև և սաստիկ էր, բայց թշնամու ուժեղ թնդանօթների և կորստաբեր կրակի առաջ՝ Բուլլէր ստիպված եղաւ յետ նահանջել: Գեներալի զօրաբաժինը յաջողեց սուինների օգնութեամբ գրաւել Կօլէնզօն, բայց նա էլ ստիպված էր յետ նահանջել, որովհետև նրա թնդանօթները ոչնչացրված էին թշնամու ձեռքով:

ՎԻԵՆՆԱ: «Վօլֆի գործ.»: «Neue Freie Presse» հաղորդում է, թէ վաղը յայտարարվում է Կլարիի մինիստրութեան հրաժարականը: Նա կը մնայ իշխանութեան մէջ մինչև հինգշաբթի կամ ուրբաթ, մինչև պատգամաւորների ժողովի ցրվելը: Նոր մինիստրութիւնը անցողական և շատ կարճատև կը լինի: Այս մինիստրութեան գլուխը կը լինի, ինչպէս կարծում են, երկաթուղիների մինիստր Վիտտէկ: Բոլոր լրագիրները սպասում են, որ բարձրագոյն խորհրդում, որ տեղի կունենայ այսօր, կայսրի նախագահութեամբ, կը լուծվեն գլխաւոր դժուարութիւնները: Լրագիրների ենթադրութիւնները յանգում են նրա վրա, թէ կը կազմակերպվի անցողական մինիստրութիւն: Լրագիրները կարծում են, թէ շատ կարճ միջոցում կը կարգադրվի յետաձգել պատգամաւորների ժողովի նիստերը:

Կ. ՊՕԼԻՍ: Ինչպէս հաղորդում են Դիւէրայից՝ այնտեղ ծագեցին անկարգութիւններ: Այնտեղ ուղարկված է Ուսկիւբից մի ձիաւոր զօրաբաժին:

ԼՕՆԴՕՆ: «Բէյտէրի գործ.»: Գօշէն երէկ ներկայ էր կամաւորներին պարգև բաժանելու հանդէսին և մի ճառ ասաց, որի մէջ խօսելով արտայայտված այն ցանկութեան մասին, որ ծովային զինուորներն ևս մասնակցէին Հարաւ-Աֆրիկեան պատերազմին՝ ասաց. «Մենք մեր հայեացքը պէտք է ուղղենք ոչ միայն Հարաւային Աֆրիկայի, այլ և բոլոր տիեզերական դրութեան վրա, ի նկատի պէտք է առնենք ամեն կարելի դիպուածները մեր շուրջը: Առանց կամենալու յուզում պատճառել՝ ես այնու ամենայնիւ համարձակւում եմ պնդել, թէ մենք պատրաստ ենք, ինչ էլ որ լինի, մեծամեծ զոհողութիւններ անել, որպէս զի ամեն մի նաւ լիովին ունենայ իր զօրքը:

Ինչպէս հաղորդում է «Daily News», Հնդկաստանի գլխաւոր հրամանատար գեներալ Լօկկարտ զինուորական մինիստրութեան հարցին պատասխանեց, թէ չորս զօրագունդ և թնդանօթների մի հրետանի պատրաստ են անմիջապէս ճանապարհ ընկնելու դէպի Կապ:

ԿԱՊՇՏԱԴՏ: «Բէյտերի գործ.»: Հինգերորդ դիվիզիայի հրամանատարը իր շտաբով, որ բաղկացած է 4 սպայից, այսօր երեկոյ ուղևորվեց դէպի Դէւրբ:

ԲԵՐԼԻՆ: Պետական բանկը զեղչը բարձրացրեց 6-ից 7%-ի:

ԼՕՆԴՕՆ: «Բէյտէրի գործ.»: «Times»-ում տպված է տեղեկութիւն Մօդդէր գետից դեկտեմբերի 5-ից, թէ այնտեղ ներկայումս բոլորովին հանգստութիւն է տիրում: Բօէրները աւելացնում են իրանց ոյժերը և պատուարները տարածում են երկու կողմն էլ, բայց չեն կարող յարձակում գործել անգլիացոց դիրքի վրա: Անգլիացիք էլ չեն կարող կողմնակի շարժումով թշնամու յետևն անցնել, որովհետև նրա աջ թևը պաշտպանված է գետով, ձախ թևն էլ նոյնպէս մօտենում է գետին: Բօէրները անընդհատ պատուարների գիծ ունեն, ուստի կարող են արագ հաղորդակցութիւն ունենալ շատ կէտերի հետ: Նրանց միակ թոյլ կողմն այն է, որ դժուարութեամբ են ձեռք բերում ջուր և կենդանական մթերքներ:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺ. ՄԻԽԱՅԻԼ ԳԵԴԵՎԱՆՈՎԻ

Հիւանդներին ընդունում է ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

Առաւօտները՝

Վ. Ի. ՃԻՃԻՆԱՁԷ—առաւմների հիւանդ. 8—10 ժ.

Գ. Գ. ՄԱՂԱԼՈՎ—ներքին հիւանդ. 9—10 ժ.

Դ. Կ. ԷՐԻՍԹՈՎ—վիրաբուժութեան. 10—12 ժ.

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—ականջի, կոկորդի և քթի հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օր. $10^1/_2$—12 ժ.

Ա. Ն. ՇԱՏԻԼՕՎ—աչքի հ. 12—1 ժ.

Ն. Զ. ՌՈՒՄԻԿՕՎ—երեխաների հ. երկուշաբթի և ուրբաթ օր. 12—1 ժ.

Վ. Լ. ՄԱՐԿԵՎԻՉ—վիրաբուժական հ. $12^1/_2$—$1^1/_2$ ժ.

Ի. Գ. ԲԷԳԹԱՐԷԳՕՎ—վեներական, մորթի և միզառութ. հ. $1^1/_2$—2 ժ.

Մ. Ա. ԳԷԴԷՎԱՆՕՎ—նեարդային և էլեկտրոթերապիա, 1—2 ժ.

Կ. Ի. ԳՁԵԼԻԷՎ—ականջի, կոկորդի, քթի հ. երեքշաբթի, հինգշաբթի, շաբաթ օր. 2—3ժ.

Երեկոները՝

Դ. Ա. ԳԷԴԷՎԱՆՕՎ—ներքին և երեխաների հ. (ծաղկահատութիւն) 5—6 ժ.

Ի. Ն. ԹՈՒՄԱՆՕՎ—կանանց և մանկաբարձական, 5—6 ժ.

Ս. Ի. ՎԱՑԱՁԷ—ներքին հ. և մասսաժ, 6—7 ժ.

Հիւանդանոցում գտնվում են մշտական մահճակալներ և բժշկական սենեակ խոշորացուցական և քիմիական հետազօտութիւնների համար։

Վճարը խորհրդի համար—50 կ. Մնացածը պայմանով։

Նիկոլաեվսկայա փողոց, Վորոնցովի արձանի հանդէպ, տ. Սաղինովի, № 11.

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

9—20 Միխայիլ Գեդեվանով

Լոյս տեսան

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ

1900 Թ.

ԾՈՑԻ և ՊԱՏԻ (Շիրակ)

Օրացոյցները։

ԾՈՑԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ զարդարված է մի քանի հայ գործիչների պատկերներով. ունի նոր յաւելուած, ընդարձակ բժշկարան, հարուստ երազահան և նոր զուարճալի վիճակարան։

—

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԻ մէջ կան բարոյական խրատներ, նոր ծիծաղաշարժ առակներ՝ Մոլլա-Նասր-Էդդինից, Դալի-Քէչիշից, Պըլըպուղուց, այլև ժողովրդական առածներ, գիւղական լէլէներ, ընտիր բանաստեղծութիւններ, ժողովրդական երգեր, հայոց և եկեղեցական պատմութիւնից հատուածներ, զուարճալի պատմութիւններ, բըժշկական, տնտեսական, արհեստագիտական և այլ օգտակար ու հետաքրքիր տեղեկութիւններ։

Գները { Ծոցինը—20 կոպէկ
Պատինը—50 կոպէկ }

Գումարով գնողներին լինում է զիջում։

Դիմել՝ Александрополь, Карапету Апинянъ կամ Alexandrople, Karapet Apinian (Caucase).

9—20

ԲԺԻՇԿ Դ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆ

Ընդունելութիւն բերանի խոռոչի և ատամների հիւանդութիւնների։ Ամենայն օր 10—2 ժամ առաւօտեան և 4—$7^1/_2$ ժամ երեկոյեան. իսկ կիրակի օրերը՝ 10—2 ժամ։ Վելեամինեան փողոց, տուն № 2, երկրորդ մուտքը Երևանեան հրապարակից։

(Ե. Հ. Շ.) 1—10

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը, համաձայն Թիֆլիսի նահանգական հրատարակած պարտաւորական որոշումների § 2-ի մեր դրոշմելու վերաբերմամբ, հաղորդում է Թիֆլիս քաղաքի առևտրականներին, որ բոլոր ուրիշ քաղաքներից բերված խաղի միսը, Թիֆլիսում ստանալուն պէս, մինչև նըրանից ծախու հանելը, պէտք է ներկայացնեն քաղաքային ուպրավային կամ քաղաքային լաբօրատօրիան տրիխինի վերաբերութեամբ հետազօտութիւն անելու և համաձայն §2-ի, դրոշմ դնելու համար առանց ի նկատ առնելու, թէ արդեօք այդ միսը ունի՞ ուրիշ քաղաքների նշաններ թէ չունի։ 1—3

Чистый Какао Блокеръ

Питательный Напитокъ

ԿԱԿԱՕ

Փաթեթ նստում է միայն 4 կոպ.

Մաքուր եւ անխառն

պար փոշի

13—50

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ եւ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ,

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն և Պօլիս։ Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 8/20 դեկտեմբերի ՍԻՐԱԿՍԻ շոգենաւը, նաւապետ ԳԱՐՐԻԳ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետո։

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով։

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի և Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար։

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա։ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդանեանին, Սիօնի փող. Խոջափարուխովի և Մայսուրաձէի քարվանսարա։ ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. և Ի. Մուխթաֆեանների, Նաբէրէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկովի, № 27։ ՆՈՎՈՐՕՍՍԻՅՍԿ—պ. Մելխիոր Հերշենրօդերին։

(Ե. Հ. Շ.) 17—20

Բժշկարար Կեֆիր եւ Կումիս

Օ. ԿՕՐՕՆԱ

Թոյլատրված Թիֆլիսի բժշկական բաժանմունքից և արժանացած երկու մեդալների՝ երկու ցուցահանդէսներում, ընտիր կէֆիր և կումիս պատրաստելու համար։ Կարելի է ստանալ Օ. Կօրօնայի գործարանում, Լօրիս-Մէլիքեան փողոց, տուն Զուբալովի և բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց, օֆիցէրների տնտեսական ընկերութեան խանութին կից։

Ուսուցիչներին, ուսանողներին և տնտեսական ընկ. անդամներին կը լինի զիջում։ Զիջում կունենան և այն չքաւորները, որոնք կը ներկայացնեն բժշկից առանձին դեղատոմս։

Ցանկացողներին՝ կէֆիր ու կումիս կարելի է տուն ուղարկել։ 20—50

ՄԵՔԵՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆԻ, Հ. ԿԵԱՆՋՈՒՆՑԵԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ԲԱԳՈՒ

ՆՐԱ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ ԲԻԲԻ-ՀԷՅԲԱԹՈՒՄ

Սկսել է իր գործունէութիւնը,

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՊԱՏՈՒԷՐՆԵՐ

ամեն սիստեմի մեքենաների և գործիքների, մասնաւորապէս հորեր փորելու և նաւթ քաշելու համար՝ շոգեկաթսաների, թորիչների, թուջէ զանազան ձուլուածքների՝ մինչև 1000 փութ, զանազան պղնձէ ձուլուածքների և այլն և այլն։ Գործարանի պահեստում կարելի է գտնել միշտ Բագուի համար հարկաւոր գործիքներ։

Գործարանի Բիբի-Հէյբաթի բաժանմունքը յանձն է առնում հորեր փորել կապալով Բիբի Հէյբաթում։

Պատուէրների համար դիմել՝ քաղաքի գրասենեակը (Старо-Полицейская, տուն Արաֆելովի, տէլէֆօն № 749), գործարան. տէլէֆօն № 54, կամ Բիբի-Հէյբաթի բաժանմունքը՝ տէլէֆօն № 451. (Ե. Հ. Շ.)

Թիֆլիսի Այգեգործական դպրոցը

յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ ներկայ 1899 թւի աշնան և 1900 թւի գարնան ծախվում է նոյն այգեգործական դպրոցում, պակասեցրած գներով մօտ 4000 մէկ և երկու տարեկան ամենաընտիր տեսակների մրգեղէն ծառեր և 50,000-ից աւելի զարդածառեր, փշածառեր, մշտադալար և տերևազարդ ծառեր և թուփեր մէկ տարեկան հասակից մինչև հինգ։

(Ե. Հ. Շ.) 21—40

ЖЖЕНІЕ СПОСОБОМЪ ЛЕТЮРКЪ ДЕ РОЗЬЕ

20% БОЛЬШЕ АРОМАТИЧЕСК. ЧАСТЕЙ

ЖЖЕНЫЙ КОФЕ

ПРОДАЖА ВЕЗДѢ **С. СІУ и К°**

М. 35941 20—26

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ—ՊԱՆՍԻՕՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳԻ

Ա. ՏԷՐ-ՅԱԿՈՎԲԵԱՆԻ

Ընդունում է երթևեկ, կիսաթոշակաւոր և գիշերօթիկ աշակերտներ։ Պատրաստում է գիմնազիաների, կադետների կորպուսի, գեմլէմէրների, բէալական, առևտրական և այլ ուսումնարանների համար։

Ուսումնարանում ուսուցանում են բարձրագոյն ուսում առած մասնագէտներ, գիմնազիական ուսուցիչներ։ Կիֆեր, Լիփսկի, Կօլէնկօ, Պեատեցկի և այլն։ Ուսանելի առարկաներն են—կրօն, ռուսաց, հայոց, ֆրանսիական, գերմանական, լատինական, յունաց, վրաց լեզուներ, թուաբանութիւն, աղեբրա, երկրաչափութիւն, աշխարհագրութիւն (ռուսաց և ընդհանուր), պատմութիւն, բնական գիտութիւն, նկարչութիւն, գրութիւն, երգեցողութիւն, պար, երաժշտութիւն։ Պար ուսուցանում է բալետմէյստեր Իինոչենցի։

Հասցէն. ТИФЛИСЪ, Гановская ул., № 11. 3-րդ գիմնազիայի մօտ։

5—10

Պատրաստում ենք և ցանկացողներին ուղարկում ամբողջ Կովկասում ամենայայտնի Գանձասարի վանքի քարահանքից ամենաընտիր տեսակի «ՂԱՐԱԲԱՂԻ»

ՋՐԱՂԱՑԱՔԱՐԵՐ

մատչելի գներով և զանազան մեծութեան։

Մեր հասցէն. Евлахъ, контора Меликъ-Пашаянъ.

Որովհետև վերջերս երևացել են նաև ուրիշ հանքերի քարեր, որոնք յատկութեամբ շատ ցածր են կանգնած, ուստի խնդրում ենք ցանկացողներին դիմել միմիայն մեզ։

15—40 Քարահանքի կապալառու՝ Աբրահամ Հասան-Ջալալեանց

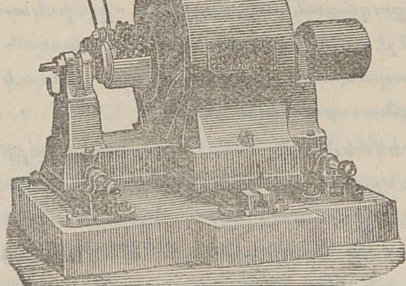

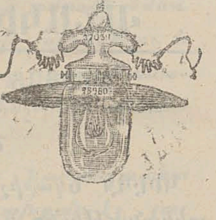

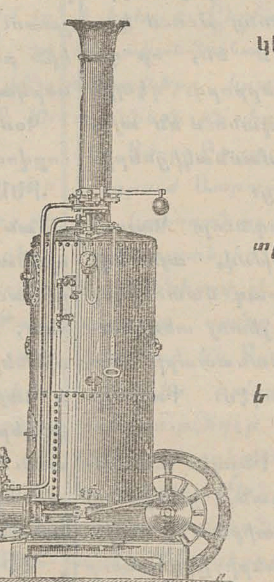

ԻՆԺԵՆԵՐԱԿԱՆ-ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԲԻՒՐՕ

Ինժեներ Ն. Բ. Պասսէկի

Тифлисъ, Михайловская ул. № 116.

Հասցէն հեռագիրների համար. Тифлисъ—Пассеку.

ՏԷԼԷՖՕՆ № 642.

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉՈՒԹԻՒՆ

Ռուսաց և արտասահմանեան ֆիրմաների։

ԲԻՒՐՕՆ ՅԱՆՁՆ Է ԱՌՆՈՒՄ

կառուցանել

Ամեն տեսակ շինութիւններ, գործարաններ և գործատներ

ԳԱԶԱ-ՇՈԳԻ-ՋՐԱՆՑՔՆԵՐ

Ամեն տեսակ էլէկտրոտէխնիկական կառուցումներ և սարքեր, այսինքն հեռագիրների, տէլէֆօնների, լուսաւորութեան, տրամվայների և այլ հաղորդիչը հեռաւորութեան վրայ։

ԿԱՆԱԼԻԶԱՑԻԱ, ՎԵՆՏԻԼԵԱՑԻԱ և ՏԱՔԱՑՈՒՄԸ

ԴՆԵԼ, ԺՈՂՈՎԵԼ և ՍԱՐՔԵԼ

ամեն տեսակ

տուրբիններ, խողովակներ, մեքենաներ և ջրհաններ։

ԿԱՌՈՒՑԱՆԵԼ

երկաթէ կամուրջներ

և տնակներ։

ՑԵՄԵՆՏԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

(Ե. Հ. Շ.) 48—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 8 Декабря 1899 г.

Типографія Грузинск. Т.—ва Большая Ванкская ул., № 27.